

“Expressbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

31 dekabr 2016-cı il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Rəyi**

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Rəyi

Maliyyə Hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Maliyyə Hesabatlarına Qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Əməliyyat mühiti.....	5
3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri	14
5. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	15
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	16
7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	16
8. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	21
9. Əmlak və avadanlıqlar.....	23
10. Qeyri-maddi aktivlər	24
11. Mülkiyyətə keçmiş əmlak.....	24
12. Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar.....	25
13. Digər aktiv və öhdəliklər	25
14. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	26
15. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	27
16. Vergilər.....	28
17. Kapital	30
18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	30
19. Xalis haqq və komissiya gəliri	31
20. İşçilər üzrə xərclər və ümumi və inzibati xərclər	32
21. Risklərin idarə edilməsi	32
22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	39
23. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması.....	41
24. Kapitalın adekvatlığı	44
25. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	44

Müstəqil Auditorun Rəyi

“Expressbank” ASC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim rəyimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından “Expressbank” ASC-nin (“Bank”) 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Bankın maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasətlərinin qısa xülasəsi və digər izahedici məlumatlar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz rəyimizin “Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Bankdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fərqləndirici və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesində nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədımız bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

5 may 2017-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

"Expressbank" ASC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2016	2015
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	41,813	18,250
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	696	544
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	217,207	277,193
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	8	867	1,025
Əmlak və avadanlıqlar	9	13,055	11,968
Qeyri-maddi aktivlər	10	3,432	2,873
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	11	2,052	294
Cari mənfəət vergisi aktivləri		224	1,140
Digər aktivlər	13	6,586	8,848
CƏMİ AKTİVLƏR		285,932	322,135
ÖHDƏLİKLƏR			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	14	117,595	130,515
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	15	23,258	47,701
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		-	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	16	395	726
Digər öhdəliklər	13	2,333	1,164
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		143,581	180,106
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	17	137,257	137,257
Əmlak və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat		548	577
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi		(126)	-
Bölüşdürülməmiş mənfəət		4,672	4,195
CƏMİ KAPİTAL		142,351	142,029
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		285,932	322,135

5 may 2017-ci il tarixində Bankın İdarə Heyəti adından təsdiqlənmiş və imzlanmışdır:

İlham Həbibullayev
İdarə Heyətinin Sədri

Anar Hacızadə
Maliyyə Departamentinin Direktoru

Sevda Fəttayeva
Baş Mühəsib

"Expressbank" ASC**Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2016	2015
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		36,122	42,859
Banklara verilmiş kreditlər		-	123
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları		90	222
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		-	2
		36,212	43,206
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(4,808)	(8,262)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(4,622)	(1,858)
		(9,430)	(10,120)
Xalis faiz gəliri			
Faiz qazandıran aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyat	7	(11,284)	(13,400)
Faiz qazandıran aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri			
		15,498	19,686
Xalis haqq və komissiya gəliri			
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	19	3,767	3,020
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		5,730	4,826
Digər gəlir		221	700
		(1,209)	233
Qeyri-faiz gəliri			
		8,509	8,779
Qeyri-faiz xərcləri			
İşçilər üzrə xərclər	20	(10,127)	(11,045)
Köhnəlmə və amortizasiya	9, 10	(4,396)	(3,708)
Ümumi və inzibati xərclər	20	(8,187)	(8,189)
Satış üçün mövcud olan aktivlərin realizasiyası üzrə zərər		-	(23)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar	12	(1,172)	(3,184)
		(23,882)	(26,149)
Vergidən əvvəlki mənfəət			
Mənfəət vergisi xərci	16	125	2,316
		352	(470)
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT			
		477	1,846
Sair məcmu zərər/gəlir			
Sonrakı dövrlərdə mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif olunmayan sair məcmu gəlir			
Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi		25	237
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi		(158)	
Mənfəət vergisinin təsiri	16	(22)	(47)
İL üzrə sair məcmu (zərər)/gəlir			
		(155)	190
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU GƏLİR			
		322	2,036

"Expressbank" ASC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Əmlak və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat	Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi	Cəmi kapital
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>					
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	122,444	17,162	387	-	139,993
II üzrə mənfəət	-	1,846	-	-	1,846
II üzrə sair məcmu gəlir	-	-	190	-	190
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	1,846	190	-	2,036
2014-cü il üzrə xalis mənfəətin nizamnamə kapitalına yönəldilməsi (Qeyd 17)	14,813	(14,813)	-	-	-
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	137,257	4,195	577	-	142,029
II üzrə mənfəət/zərər	-	477	-	-	447
II üzrə sair məcmu gəlir	-	-	(29)	(126)	(155)
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	477	(29)	(126)	322
31 dekabr 2016-cı il tarixinə qalıq	137,257	4,672	548	(126)	142,351

"Expressbank" ASC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2016	2015
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		28,508	27,479
Ödənilmiş faiz		(10,463)	(7,475)
Alınmış haqq və komissiya		5,431	3,904
Ödənilmiş haqq və komissiya		(1,633)	(1,469)
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatlarından reallaşdırılmış xalis gəlir		5,730	4,826
Ödənilmiş/(alınmış) digər gəlir		(1,210)	84
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(10,127)	(11,045)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(7,007)	(8,363)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		9,229	7,941
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis azalma/(artım)</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(150)	2,839
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		63,699	(23,933)
Banklara verilmiş kreditlər		-	1,258
Digər aktivlər		54	(713)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(20,534)	(85,822)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(26,631)	12,530
Digər öhdəliklər		(179)	(349)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		25,488	(86,249)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		-	(2,778)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		25,488	(89,027)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının satışından daxilolmalar		-	1,075
Əmlak və avadanlıqların alınması		(2,901)	(7,604)
Əmlak və avadanlıqların satışından daxilolmalar		22	13
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(972)	(263)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(3,851)	(6,779)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		1,926	15,615
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		23,563	(80,191)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		5	18,250
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		5	41,813

Bankın həyata keçirdiyi qeyri-nağd əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Qeyd	2016	2015
Əvvəlki dövrlərin mənfəətinin kapitalla yönəldilməsi	17	-	14,813
Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi, vergilər çıxılmaqla		(29)	190
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi, vergilər çıxılmaqla		(126)	-

1. Əsas fəaliyyət

"Expressbank" ASC ("Bank") 21 iyun 1992-ci il tarixində "Azərneqliyyatbank" Kommersiya Bankı kimi təsis edilmişdir və Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında fəaliyyət göstərir. 11 mart 2005-ci ildə Bankın hüquqi strukturu dəyişərək, açıq səhmdar cəmiyyəti olmuşdur. 5 mart 2010-cu ildə Bank adını "Azərneqliyyatbank" Açıq Səhmdar Kommersiya Bankından "Expressbank" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə dəyişmişdir. Bank Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("ARMB ") 30 dekabr 1992-ci ildə verdiyi 119 sayılı bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bank əhalidən əmanətlər alır və kreditlər verir, Azərbaycanın daxilində və xaricə ödənişləri köçürür, valyuta mübadiləsi aparır, fiziki və hüquqi şəxslərə digər bank xidmətlərini göstərir. Bankın baş ofisi Bakıda yerləşir və Bakıda və Azərbaycanın digər şəhərlərində 16 filialı vardır. Bankın hüquqi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəh., AZ 1130, Atatürk prospekti, Y.Çəmənzmənli küçəsi, 134C.

7 avqust 2007-ci ildən başlayaraq Bank əmanətlərin sığortalanması fondunun üzvüdür. Bu sistem "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və digər normativ aktlara əsaslanır və Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən idarə olunur. 2 mart 2016-cı il tarixindən etibarən Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna üzv banklarda qəbul edilən əmanətlər illik faiz dərəcəsi xarici valyuta üzrə 3 faiz və milli valyuta üzrə 15 faiz olmaqla 3 (üç) il müddətində tam sığortalanır.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Bankın nizamnamə kapitalında səhmdarların iştirak payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdar	2016 (%)	2015 (%)
"AZENCO Group" MMC	40.00	40.00
Xammədov Hikmət	25.00	25.00
"EnerqoServis" MMC	17.69	17.69
Seyidov Hafiz	17.00	17.00
"Avtoneqliyyat-servis" MMC	0.31	0.31
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə səhmdarlardan heç biri ayrı-ayrılıqda Banka nəzarət etməmişdir.

2. Əməliyyat mühiti

2016-cı ildə qlobal iqtisadiyyatda baş verən proseslərin Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsirləri davam etmişdir. Dünya iqtisadiyyatında və başlıca tərəfdaş ölkələrdə iqtisadi artımın zəifləməsi və son bir neçə ildə neftin dünya qiymətinin orta səviyyəsinin aşağı olması Azərbaycanın xarici valyuta ehtiyatlarına və məcmu tələbə öz mənfi təsirini göstərmişdir.

İl ərzində Azərbaycanın tədiyə balansını dünya və region iqtisadiyyatında, eləcə də qlobal enerji bazarlarında gedən proseslərin fonunda hökumət tərəfindən fəal şəkildə idarə olunmuşdur. Azərbaycan üçün əlverişsiz beynəlxalq konyunktur şəraitdə 2015-ci ildə olduğu kimi 2016-cı ildə də tədiyə balansını kəsirli olmuşdur. Son 2 ildə həyata keçirilən məqsədyönlü makroiqtisadi siyasət, o cümlədən manata olan inamın bərpa olunması tədiyə balansının cari hesabına müsbət təsir etmişdir. İqtisadi artımın və tədiyə balansını göstəricilərinin mövcud dinamikası şəraitində Mərkəzi Bank manatın üzən məzənnə rejiminə keçdiyini elan etmişdir. Bu rejim milli valyutanın məzənnəsinin makroiqtisadi fundamentallar əsasında formalaşmasına şərait yaratmış və strateji valyuta ehtiyatlarının qorunmasına müsbət təsir etmişdir.

İqtisadi artımın dinamikası daxili tələbin dəyişməsinin təsiri altında formalaşmışdır. Daxili tələbin digər mühüm komponenti olan istehlakın səviyyəsi isə əmək haqqının, pul gəlirlərinin və faiz dərəcələrinin dinamikası, habelə, inflyasiya amillərinin təsiri altında formalaşmışdır. 2016-cı ildə də büdcə xərcləri daxili tələbə təsir edən mühüm amillərdən biri olmuşdur. Büdcə xərclərinin dinamikası investisiya qoyuluşlarına əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Struktur dəyişikliklər iqtisadi artım dinamikasına təsir etmişdir.

Dövr ərzində pul siyasəti qərarları inflyasiyanın azaldılmasına və bu əsasda milli valyutaya olan etimadın gücləndirilməsinə yönəldilmişdir. Makroiqtisadi vəziyyətdən və proqnozlardan asılı olaraq pul siyasəti alətlərinin parametrlərinə zəruri dəyişikliklər edilmişdir. Eyni zamanda, pul siyasəti çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər görülmüşdür. Bankın Rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən dəyişiklikləri müşahidə edir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi

Hesabatların tərtibatının əsası. Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Bank qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ("AZN") ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti AZN ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı maliyyə hesabatlarında məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min AZN ilə təqdim edilir.

Maliyyə hesabatları aşağıdakı mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər, misal üçün, satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları və nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi. Bank maliyyə alətlərini, o cümlədən ticarət və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızları, törəmə alətləri və investisiya əmlakı kimi qeyri-maliyyə aktivləri hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülmüş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri 22-ci Qeyddə təqdim edilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınacaq və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya onu maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölünməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması. 39 sayılı BMS ilə əhatə olunan maliyyə aktivləri müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar, kreditlər və debitor borcları və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə təsnif edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanıma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanıma tarixi. Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yeni Bank aktivini almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması daxildir.

Kreditlər və debitor borcları. Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin tanınmadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanana və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər sair məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl sair məcmu gəlirin tərkibində əks etdirilmiş məcmu gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğ (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklüliyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc vəsaitləri. Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştərilər qarşısında öhdəliklər, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. İlkin tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə borclar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Bank öz borcunu satın alırsa, o zaman bu borc maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasında fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Lizinq. Əməliyyat lizinqi – Bank lizinqalan qismində. Lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə, aktivlərin lizinqi əməliyyat lizinqi hesab olunur. Əməliyyat lizinqi əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər hissələrə bölmək metoduna əsasən ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmada ölçülməsi. İlkin tanıma zamanı maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə ölçülür. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan alətlərin ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir.

Adətən, ilkin tanınmada maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir. Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqli olduğunu müəyyən edərsə, onda:

- Ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktivlər və ya öhdəliklərin kotirovkaları ilə sübuta yetirilirsə (yəni Səviyyə 1 giriş məlumatları) və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlarda əldə edilən məlumatları istifadə edən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanırsa, Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi gəlir və ya zərər kimi tanıyır;
- Bütün digər hallarda maliyyə alətinin ilkin qiymətləndirməsində ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi təxirə salmaq üçün düzəliş aparılır. İlkin tanımadan sonra Bank bu təxirə salınmış fərqi gəlir və ya xərc kimi yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alət uçotdan çıxarılanda tanıyır.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi. Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- Biznesin adı gedişində;
- Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (məsələn vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə və müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarla bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün ümumi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivini üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivini analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini ümumi şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalarsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgeninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgeninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədlə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

Məcmu şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları. Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunda dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyərsizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin maya dəyərindən əhəmiyyətli və ya sürəklili şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyərsizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – evvel mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərini çıxarmaqla alışı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər ümumi gəlirin tərkibindən çıxarılır və mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyərsizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satış üçün mövcud olan alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə bərpa edilir.

Kreditlərin restrukturizasiyası. Mümkün olduqda Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır.
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, yeni şərtlər müəyyən edildikdən sonra, kredit artıq vaxtı keçmiş hesab olunmur.
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və şərtlər dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskontlaşdırılmış yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl balans dəyəri arasındakı fərqi dövr üzrə ehtiyat ayırmalarında tanıyır. Kreditin şərtləri dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşməmişsə, Bank effektiv faiz dərəcəsi yenidən hesablayır.

Bütün meyarların qarşılınması və gələcək ödənişlərin mümkünlüyündən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya ümumi qaydada dəyərsizləşməyə məruz qalmaqda davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan çıxarılması. Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

- Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin ekseriyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyası (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması. Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə zəmanətləri. Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zəmanətlərdən ibarət olan maliyyə zəmanətləri verir. Maliyyə zəmanətləri maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərle "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlk əks etdirmədən sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zəmanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zəmanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı mənfəət və ya zərər zəmanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər. Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə və sair məcmu gəlirə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız o dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları ilə bağlı Azərbaycanda müxtəlif əməliyyat vergiləri, məsələn ƏDV, əmlak vergisi, mənbədə tutulan vergi və s. tutulur. Bu vergilər digər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyersizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyərle tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz edilməsi xərcləri yarandığı zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Avadanlıqların balans dəyəri dəyersizləşmə baxımından balans dəyərinin bərpa olunmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

İlk olaraq ilkin dəyərle tanındıqdan sonra nəqliyyat vasitələri yenidən qiymətləndirilmiş dəyərle uçota alınır. Həmin yenidən qiymətləndirilmiş dəyər yenidən qiymətləndirmə tarixində ədalətli dəyərdən sonradan yığılmış köhnəlməni və sonradan yığılmış dəyersizləşmə zərərlərini çıxmaqla müəyyən edilir. Qiymətləndirmə ele tezlikdə aparılır ki, yenidən qiymətləndirilən aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən çox fərqli olmaması təmin olunsun.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

Yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış köhnə aktivin ümumi balans dəyərindən silinir və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş dəyərində əldə edilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait sair məcmu gəlirə daxil edilmiş əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatına aid edilir. Lakin yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait əvvəlki mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş həmin aktivin dəyərinin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını ləğv etdiyi halda, bu artma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə kəsir mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir, lakin bu halda həmin aktiv üzrə əvvəlki əlavə vəsaitlə birbaşa əvəzlənən kəsir əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında əlavə vəsaitlə birbaşa əvəzlənir.

Əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında köhnə ilə aktivlərin ilkin dəyəri əsasında köhnə arasındakı fərq üçün aparılır. Satış zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnə hesablanmağa başlayır. Köhnə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	il
Binalar	14
Mebel və avadanlıq	4
Kompüterlər və digər ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4
Digər əsas vəsaitlər	5
İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri	5

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləndirilir. Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Tikilməkdə olan aktivlərə hal-hazırda Bank tərəfindən tikilməkdə olan aktivlər və tamamlanmamış, lakin təyinatı üzrə istifadəyə hazır olmayan aktivlər aiddir. Aktivlər "Tamamlanmamış aktivlər" kateqoriyasından müvafiq "Əmlak və avadanlıqlar" kateqoriyasına köçürülür və həmin aktivlər üzrə köhnə aktivlər istifadəyə verildə hesablanmağa başlayır.

Mülkiyyətə keçmiş əmlak. Bank, ümitsiz kreditlər qarşılığında mülkiyyətə aldığı və satmağa hazır olduğu uzunmüddətli aktiv mülkiyyətə keçmiş əmlak kimi o halda təsnif edir ki, onların balans dəyərinin əsas etibarilə istifadə zamanı deyil, satış əməliyyatı nəticəsində ödənilməsi planlaşdırılsın.

Bank mülkiyyətə keçmiş əmlakı balans dəyərinin və ya satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin ən aşağı məbləği ilə əks etdirir. Aktivin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinə işarə edən hər hansı hadisə və ya şəraitin dəyişməsi baş verərsə, Bank, satış xərclərini çıxmaqla, dəyərin ədalətli dəyərə qədər ilkin və ya sonrakı silinməsi zamanı dəyərsizləşmə zərərini əks etdirir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyərlə ilə tanınır. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərən düşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyərlə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərən düşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərən düşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar. Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər nizamnamə kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

Dividendlər yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şerti öhdəliklər. Şerti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şerti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması. Gəlirlər Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər. Ticarət aktivləri və ya satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (müasir üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində düzəlişlər edilir. Düzelis edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivinin və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərsizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərində ilkin faktiki faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə əks etdirilir.

Haqq və komissiya gəliri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- *Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri*

Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri və digər məsləhət xidmətləri üçün haqlar daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

- *Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri*

Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərərde "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir (zərər)" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

31 dekabr tarixinə Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2016	2015
1 ABŞ dolları	AZN 1.7707	AZN 1.5594
1 Avro	AZN 1.8644	AZN 1.7046

Qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Bankın maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qəbul edilmiş, lakin qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər aşağıda göstərilir. Bank həmin standartları qüvvəyə minəndə tətbiq etmək niyyətindədir:

BMHS 9 “Maliyyə Alətləri: Təsnifləşdirmə və Qiymətləndirmə” (2014-cü ilin iyul ayında dəyişiklik edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri üç qiymətləndirmə kateqoriyasına təsnifləşdirilməlidir: ilkin tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər, ilkin tanınmadan sonra sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər və mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər.
- Təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə müəssisənin biznes modelindən və müqavilədə nəzərdə tutulan nağd pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmamasından asılıdır. Əgər borc aləti müvafiq vəsaitin əldə edilməsi üçün saxlanılırsa və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə də uyğun gəlirsə, amortizasiya edilmiş dəyerdə qeydə alın bilər. Yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn borc alətləri həm nağd pul axınlarının əldə edilməsi, həm də satış üçün nəzərdə tutulan aktivlərdən ibarət portfelin tərkibindədirsə, o zaman həmin alətlər sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktivlər kimi təsnifləşdirilə bilər. Tərkibində nağd pul axınları olmayan və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilməlidir (məsələn, törəmə maliyyə alətləri). Qeyri-törəmə alətlərin tərkibində olan törəmə maliyyə alətləri müvafiq maliyyə aktivlərində ayrıca göstərilir və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinin şərtlərinə uyğunluq qiymətləndirilərkən nəzərə alınır.
- Pay alətlərinə investisiyalar hər zaman ədalətli dəyerdə qiymətləndirilir. Lakin pay aləti satış üçün nəzərdə tutulmadıqda, rəhbərlik ədalətli dəyerdəki dəyişiklikləri sair məcmu gəlirlərin tərkibində göstərilməsi ilə bağlı dəyişilməz qərar qəbul edə bilər. Əgər pay aləti satış üçün nəzərdə tutulursa, ədalətli dəyerdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə göstərilməlidir.
- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 39-un əksər tələbləri dəyişdirilmədən BMHS 9-a köçürülmüşdür. Əsas fərq ondan ibarətdir ki, müəssisə mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə öhdəliklərinin kredit risklərindəki dəyişikliklərin effektivini sair məcmu gəlirlərin tərkibində açıqlamalıdır.
- BMHS 9 dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin tanınması üçün yeni model təqdim edir: gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) modeli. Bu model maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanan “üç mərhələli” yanaşmanı nəzərdə tutur. Yeni qaydaya əsasən dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması zamanı müəssisə 12 aylıq GKZ-ye (ticarət debitor borcları üçün isə qüvvədə olduğu bütün dövr ərzində GKZ-ye) bərabər olan zərərləri birbaşa tanımalıdır. Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artarsa, dəyərsizləşmə 12 aylıq GKZ deyil, kreditin qüvvədə olduğu bütöv müddətə uyğun GKZ əsasında qiymətləndirilir. Bu modelə lizinq və debitor borcları üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş təlimatlar da daxildir.
- Hecinq uçotunu risklərin idarə edilməsi ilə daha sıx əlaqələndirmək üçün uçot ilə bağlı tələblərə dəyişikliklər edilmişdir. Hazırda standart makrohecinq hallarının uçotunu nəzərdə tutmadığına görə, o, şirkətlərə BMHS 9-da təsvir edilən hecinqin uçotu tələblərini tətbiq etmək və BMS 39-un bütün heclərə tətbiqini davam etdirmək kimi uçot siyasəti arasında seçim imkanı verir.

Bu standartın Bankın kreditlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilir. Hazırda Bank yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

3. Uçot siyasətlərinin xülasəsi (davamı)

BMHS 15 "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir" (28 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yeni standartın təqdim etdiyi əsas prinsipə görə gəlir mal və xidmətlər müştəriyə ötürüldüyü zaman əməliyyat qiyməti ilə tanınmalıdır. Birlikdə satılan mal və xidmətlərdən yaranan gəlir hər bir mal və ya xidmət üzrə ayrıca tanınmalı, təklif edilən endirim və güzəştlər müvafiq olaraq həmin mal və xidmətlər üzrə bölüşdürülməlidir. Ödəniş hər hansı səbəbə görə dəyişərsə və bu zaman məbləğin dəyişmə riski əhəmiyyətli olmazsa, məbləğin minimal hissəsi tanınmalıdır. Müştərilər ilə müqavilələrin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər kapitalaşdırılmalı və müqavilədən faydaların əldə edildiyi müddət ərzində amortizasiya edilməlidir.

BMHS 16 "Lizinq" (13 yanvar 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yeni standart lizinqin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün lizinq müqavilələri icarənin başladığı tarixdən icarəyə götürənin aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə əldə etməsinə gətirib çıxarır. Müvafiq olaraq, BMHS 16 lizinqin BMS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət lizinqi kimi təsnifləşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakıları tanımalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və zərər hesabatında icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. BMHS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin BMS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən lizinq müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir.

"Məlumatların açıqlanması" – BMS 7-yə dəyişikliklər (29 yanvar 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yenidən işlənmiş BMS 7 maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin hərəkətinin üzləşdirilməsi ilə bağlı məlumatın açıqlanmasını tələb edir. Bank bu məlumatı 2017-ci ilin maliyyə hesabatlarında açıqlayacaqdır.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- İncəsənət tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi - BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər (11 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Reallaşdırılmamış zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması, BMS 12-yə dəyişikliklər (19 yanvar 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir", BMHS 15-ə dəyişikliklər (12 aprel 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Səhm əsasında ödənişlər, BMHS 2-yə dəyişikliklər (20 iyun 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Sığorta Müqavilələri, BMHS 4-ə dəyişikliklər (12 sentyabr 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir)..

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri

Bankın mühasibat uçotu prinsiplərini tətbiq edərkən, rəhbərlik maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğləri müəyyən etmək üçün öz mühakimələrindən istifadə etmiş və qiymətləndirmələr etmişdir. Ən mühüm mühakimələrə və qiymətləndirmələrə aşağıdakılar daxildir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellər də daxil olmaqla müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur.

4 Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri (davamı)

Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat. Bank kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsini qiymətləndirmək üçün müntəzəm qaydada onların təhlilini aparır. Borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcalanlar haqqında faktiki məlumatların mənbəyi az olduqda Bank dəyərsizləşmə zərərlərinin qiymətləndirilməsində özünün təcrübəsindən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfəət dəyişikliklərinə və ya Bankın daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor borcları qrupları üzrə kredit riski xarakteristikası və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün özünün təcrübəli mühakiməsindən istifadə edir.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərindən düşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir. Girovların qiymətləndirilməsi bazarda mövcud olan oxşar girovların təhlili əsasında həyata keçirilir.

Faktiki və təxmin edilən zərərlər arasındakı fərqlərin 10% artması və ya azalması kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlərin müvafiq olaraq 1,106 min AZN (2015: 1,459 min AZN) artmasına və ya azalmasına gətirib çıxara bilər. Faktiki zərərlər və pul vəsaitlərinin məbləği və müddəti arasındakı fərqlərə görə yarana bilən fərdi qaydada əhəmiyyətli olan kreditlər üzrə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərin 513 min AZN (2015: 410 min AZN) artmasına və ya azalmasına gətirib çıxara bilər.

Vergilər. Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Cari ilin mənfəəti kapitalaşdırılırsa, maliyyə təşkilatlarının 1 yanvar 2009-cu ildən etibarən (3 ardıcıl ildə) mənfəət vergisinin ödənilməsindən azad edilməsinə yol verən və Bankın əməliyyat və əqdlərinə tətbiq edilən yeni qanun da daxil olmaqla, həmin qanunvericiliyin və dəyişikliklərin rəhbərlik tərəfindən şərhli müvafiq orqanlar tərəfindən qəbul edilməyə bilər. Nəticədə, əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ili də daxil olmaqla üç təqvim ili üzrə aparıla bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2016-cı il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhli münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

Girovun dəyərini müəyyən edilməsi. Rəhbərlik müntəzəm qaydada girovun bazar dəyərini nəzərdən keçirir. Rəhbərlik cari vəziyyəti əks etdirmək məqsədilə təcrübəli mühakiməsindən və ya müstəqil rəydən istifadə edir. Tələb olunan məbləğ və girov tərəfdaşın kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Adi fəaliyyətində Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS maliyyə alətlərinin ilk öncə ədalətli dəyərləri əsasında tanınmasını tələb edir. Müəyyən əməliyyatlar fəal bazarda aparılmadığı təqdirdə, onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mühakimələr tətbiq edilir. Mühakimə əlaqəli olmayan tərəflər arasında oxşar əməliyyatlar üçün qiymətlərin təyin edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili əsasında verilir.

5. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	13,246	9,444
ARMB-də cari hesablar	13,273	5,095
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	15,294	3,711
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	41,813	18,250

Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar rezident və qeyri-rezident banklarda qalıqları müvafiq olaraq 333 min AZN (2015: 399 min AZN) və 14,961 min AZN (2015: 3,312 min AZN) olan faiz hesablanmayan müxtəlif hesab qalıqlarından ibarətdir.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	696	536
Digər məbləğlər	-	8
	696	544
Çıxılısın: dəyersizləşmə ehtiyatı	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	696	544

Kredit təşkilatları ARMB-də müştərilərdən əvvəlki ayda cəlb etdiyi vəsaitlərin orta həcmnin 0.5%-i (2015: 0.5%) məbləğində yerli və xarici valyutada faiz qazandırmayan pul depoziti (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə Bankın daxili kredit reytinglərinə əsasən kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar daxil olmaqla	Digər banklardakı müxbir hesablar	Digər banklardakı depozitlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>				
- ARMB	13,969	-	-	13,969
- Yüksək reytingli	-	-	-	-
- Standart reytingli	-	15,294	-	15,294
- Qeyri-standart reytingli	-	-	-	-
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, kassa çıxılmaqla	13,969	15,294	-	29,263

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın daxili kredit reytinglərinə əsasən kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar daxil olmaqla	Digər banklardakı müxbir hesablar	Digər banklardakı depozitlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>				
- ARMB	5,632	-	-	5,632
- Yüksək reytingli	-	-	-	-
- Standart reytingli	-	3,710	8	3,718
- Qeyri-standart reytingli	-	-	-	-
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, kassa çıxılmaqla	5,632	3,710	8	9,350

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Korporativ kreditlər	136,224	158,754
Fərdi kreditlər	92,041	133,025
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	228,265	291,779
Çıxılısın – Dəyersizləşmə ehtiyatı	(11,058)	(14,586)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	217,207	277,193

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Fərdi kreditlər istehlak kreditlərindən və fərdi sahibkarlara verilmiş kreditlərdən ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat siniflər üzrə üzleşdirilir:

	Korporativ kreditlər 2016	Fərdi kreditlər 2016	Cəmi 2016
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>			
1 yanvar 2016-cı il	2,063	12,523	14,586
İl üzrə xərc	(882)	12,166	11,284
Silinmiş	-	(16,891)	(16,891)
Bərpa olunmuş	-	2,079	2,079
31 dekabr 2016-cı il	1,181	9,877	11,058
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	94	4,181	4,275
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	1,087	5,696	6,783
	1,181	9,877	11,058
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmadan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği			
	235	9,173	9,408
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>			
	Korporativ kreditlər 2015	Fərdi kreditlər 2015	Cəmi 2015
1 yanvar 2015-ci il	733	2,687	3,420
İl üzrə xərc/(xərcin qaytarılması)	1,330	12,070	13,400
Silinmiş	-	(2,357)	(2,357)
Bərpa olunmuş	-	123	123
31 dekabr 2016-cı il	2,063	12,523	14,586
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	336	3,404	3,740
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	1,727	9,119	10,846
	2,063	12,523	14,586
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxmadan əvvəl dəyərsizləşmiş hesab edilən kreditlərin ümumi məbləği			
	939	6,901	7,840

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və girovların qiymətləndirilməsi müvafiq qaydalarla tənzimlənir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- Korporativ kreditlər üçün dövlət zəmanətləri, daşınmaz əmlak, əmtəə-material ehtiyatları;
- Fərdi kreditlər üçün daşınmaz əmlak, əmtəə-material ehtiyatları, nəqliyyat vasitələri.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2016-cı il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Fərdi kreditlər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	105,000	23,902	128,902
Digər tərəflərin zəmanəti ilə verilmiş kreditlər	12,000	11,384	23,384
<i>Girovla təmin edilmiş kreditlər:</i>			
- daşınmaz əmlak	563	30,934	31,497
- pul depozitləri	-	12,016	12,016
- ticarət üçün qiymətli kağızlar	-	-	-
- digər aktivlər	-	2,871	2,871
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	117,563	81,107	198,670

31 dekabr 2015-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Fərdi kreditlər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	134,827	44,006	178,833
Digər tərəflərin zəmanəti ilə verilmiş kreditlər	12,000	10,411	22,411
<i>Girovla təmin edilmiş kreditlər:</i>			
- daşınmaz əmlak	2,144	45,083	47,227
- pul depozitləri	-	3,935	3,935
- dövriyyədə olan qiymətli kağızlar	-	43	43
- digər aktivlər	-	15,405	15,405
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	148,971	118,883	267,854

Digər aktivlər əsasən avadanlıqlar və digər daşınan aktivlərdən ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatlı kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə verilmiş kreditlərin 164,281 min AZN-i (ümumi kredit portfelinin 72%-i) Bankın on ən iri borcalanlarında cəmləşmişdir (2015: 169,162 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 58%). Bu kreditlər üçün 2,235 min AZN (2015: 3,267 min AZN) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Özəl şirkətlər	136,200	158,754
Fiziki şəxslər	63,357	90,883
Fərdi sahibkarlar	28,684	42,142
Dövlət şirkətləri	24	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	228,265	291,779

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Kreditlər əsasən Azərbaycanda aşağıdakı iqtisadi sektorlar üzrə verilmişdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	%	2015	%
Tikinti	74,779	33	60,934	22
Fiziki şəxslər	63,357	28	90,884	32
İstehsal	58,511	25	71,923	25
Fərdi sahibkarlar	28,684	13	42,142	14
Kənd təsərrüfatı və qida sənayesi	2,069	1	2,986	-
Ticarət və xidmətlər	865	-	1,327	-
Energetika	-	-	21,583	7

Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	228,265	100	291,779	100
---	----------------	------------	----------------	------------

31 dekabr 2016-cı il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Fərdi kreditlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- Yüksək reytingli	135,441	67,689	203,130
- Standart reytingli	-	1,146	1,146
- Qeyri-standart reytingli	548	4,419	4,967
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	135,989	73,254	209,243
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>			
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	-	5,261	5,261
- ödənişi 31-60 gün gecikdirilmiş	-	811	811
- ödənişi 61-90 gün gecikdirilmiş	-	581	581
- ödənişi 90 gündən çox gecikdirilmiş	-	2,961	2,961
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	9,614	9,614
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər	235	9,173	9,408
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar çıxılmaqla	1,181	9,877	11,058
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	135,043	82,164	217,207

7. Müşərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Fərdi kreditlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- Yüksək reytingli	-	3,296	3,296
- Standart reytingli	1,220	94,278	95,498
- Qeyri-standart reytingli	154,354	2,377	156,731
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	155,574	99,951	255,525
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>			
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	178	10,937	11,115
- ödənişi 31-60 gün gecikdirilmiş	-	2,954	2,954
- ödənişi 61-90 gün gecikdirilmiş	-	1,755	1,755
- ödənişi 90 gündən çox gecikdirilmiş	2,063	10,527	12,590
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	2,241	26,173	28,414
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər	939	6,901	7,840
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar çıxılmaqla	2,063	12,523	14,586
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	156,691	120,502	277,193

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi və qeyri-kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillərə aşağıdakılar daxildir: əsas məbləğlərin və faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilib-gecikdirilməməsi, biznes tərəfdaşlarının pul vəsaitlərinin hərəkətlərində çətinliklər haqqında məlumatın olub-olmaması, kredit reytinglərinin aşağı düşməsi və ya müqavilənin ilkin şərtlərinin pozulması. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank fərdi olaraq mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Əhəmiyyətli kreditləri seçdikdən sonra Bank girovları, ödəniş tarixini, müştərilərin krediti ödəmə qabiliyyətlərini qiymətləndirir və kreditin dəyərsizləşmiş olub-olmamasını müəyyən edir. Dəyərsizləşməmiş kreditlər kollektiv qiymətləndirmə prosedurlarına uyğun olaraq qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmə əlamətləri olan kreditlər fərdi şəkildə qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş kreditlərin bərpa edilə bilən məbləği girovların ədalətli dəyərini diskont etməklə hesablanır.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar Məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər bir hesabat tarixinə qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərli "dövr etmə sürəti" ("roll-rate") modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Kreditin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtının keçməsi statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərə əsasən təminatlı kreditlər daxildir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütöv qalığını əks etdirir.

Təminatın maliyyə təsiri təminatın dəyərini aşağıdakı aktivlər üçün ayrıca olaraq açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdıran digər tədbirləri aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər ("dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər") və (ii) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdıran digər tədbirləri aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər ("kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər").

31 dekabr 2016-cı il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>				
Korporativ kreditlər	563	1,664	134,480	12,000
Fərdi kreditlər	54,789	119,101	27,375	2,416
Cəmi	55,352	120,765	161,855	14,416

31 dekabr 2015-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>				
Korporativ kreditlər	2,144	5,509	154,547	12,000
Fərdi kreditlər	69,770	173,865	50,732	5,107
Cəmi	71,914	179,374	205,279	17,107

Daşınmaz əmlak və sair aktivlərin ədalətli dəyəri girov kimi qəbul edilmiş aktivlərin şəraiti və yerləşdiyi ərazi nəzərə alınmaqla, Bankın kredit departamenti tərəfindən müəyyən edilmişdir. Bank girovları qiymətləndirmək üçün müstəqil qiymətləndiricilərə müraciət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 22-ci Qeydə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ödəmə müddəti və coğrafi təhlili 21-ci Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 23-cü Qeyddə açıqlanır.

8. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

31 dekabr 2016-cı il tarixinə satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının qalığı 867 min AZN (2015: 1,025 min AZN) olmuşdur.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Dövlət istiqrazları	-	-
Bələdiyyə istiqrazları	-	-
Korporativ istiqrazlar	867	1,025
Vekseller	-	-
Cəmi borc qiymətli kağızları	867	1,025
Korporativ səhmlər	-	-
Cəmi satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	867	1,025

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

8. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları (davamı)

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyerdə uçota alınır və kredit riski ilə bağlı dəyersizləşməni özündə əks etdirir. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları əsasən Bakı Fond Birjasının təklif qiymətlərindən istifadə edilməklə, müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsasən müəyyən edilmiş ədalətli dəyerdə uçota alındığına görə Bank dəyersizləşmə əlamətlərini təhlil etmir və ya onlara nəzarət etmir.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə borc ticarət qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Dövlət istiqrazları	Bələdiyyə istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Veksellər	Korporativ səhmlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>						
Yüksək reytingli	-	-	-	-	-	-
Standart reytingli	-	-	867	-	-	867
Qeyri-standart reytingli	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş	-	-	867	-	-	867

31 dekabr 2015-ci il tarixinə borc ticarət qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Dövlət istiqrazları	Bələdiyyə istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Veksellər	Korporativ səhmlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>						
Yüksək reytingli	-	-	-	-	-	-
Standart reytingli	-	-	1,025	-	-	1,025
Qeyri-standart reytingli	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş	-	-	1.025	-	-	1,025

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqların hərəketi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Torpaq və binalar	Mebel və avadanlıqlar	Kompüter- lər və ofis avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə alınmış əsas vəsaitlərin əsaslı təmiri	Tikilmək də olan aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>								
İlkin dəyər								
31 dekabr 2014-cü il	180	6,261	5,467	872	427	4,981	329	18,517
Daxilolmalar	264	1,882	856	189	37	1,293	353	4,874
Yenidən qiymətlən- dirilmənin təsiri	-	-	-	(42)	-	-	-	(42)
Silinmələr	-	(15)	(11)	(6)	-	-	-	(32)
31 dekabr 2015-ci il	444	8,128	6,312	1,013	464	6,274	682	23,317
Daxilolmalar	-	2,110	1,308	76	112	900	545	5,051
Yenidən qiymətlən- dirilmənin təsiri	-	-	-	(210)	-	-	-	(210)
Silinmələr	-	(5)	(12)	(26)	-	-	-	(43)
31 dekabr 2016-cı il	444	10,233	7,608	853	576	7,174	1,227	28,115
Yığılmış amortizasiya								
31 dekabr 2014-cü il	(36)	(3,651)	(1,563)	(62)	(230)	(2,775)	-	(8,317)
Amortizasiya xərci	(8)	(1,193)	(1,098)	(231)	(76)	(737)	-	(3,343)
Yenidən qiymətlən- dirilmənin təsiri	-	-	-	279	-	-	-	279
Silinmələr	-	15	11	6	-	-	-	32
31 dekabr 2015-ci il	(44)	(4,829)	(2,650)	(8)	(306)	(3,512)	-	(11,349)
Amortizasiya xərci	(8)	(1,466)	(1,258)	(247)	(77)	(927)	-	(3,983)
Yenidən qiymətlən- dirilmənin təsiri	-	-	-	250	-	-	-	250
Silinmələr	-	5	12	5	-	-	-	22
31 dekabr 2016-cı il	(52)	(6,290)	(3,896)	-	(383)	(4,439)	-	(15,060)
Xalis balans dəyəri								
31 dekabr 2014-cü il	144	2,610	3,904	810	197	2,206	329	10,200
31 dekabr 2015-ci il	400	3,299	3,662	1,005	158	2,762	682	11,968
31 dekabr 2016-cı il	392	3,943	3,712	853	193	2,735	1,227	13,055

Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi

31 dekabr 2013-cü il tarixindən etibarən Bank nəqliyyat vasitələrinin qiymətləndirilməsi üçün tətbiq etdiyi uçot siyasətini dəyişərək yenidən qiymətləndirmə modelini tətbiq etməyə başlamışdır.

Nəqliyyat vasitələri ilkin dəyər modeli ilə ölçülmüş olsaydı, balans dəyəri aşağıdakı kimi olardı:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
İlkin dəyər	1,383	1,333
Yığılmış amortizasiya	(1,189)	(948)
Xalis balans dəyəri	194	385

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

9. Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Nəqliyyat vasitələrinin ədalətli dəyəri bazarın müqayisə metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Bu o deməkdir ki, qiymətləndiricinin apardığı qiymətləndirmələr konkret əmlakın xüsusiyyəti, yeri və ya vəziyyəti ilə fərqi nəzərə almaqla bazar əməliyyat qiymətlərinə əsaslanır. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə, yeni yenedən qiymətləndirmə tarixinə, əmlakın ədalətli dəyəri akkreditasiyalı müstəqil qiymətləndirici olan "Real Prays" tərəfindən aparılmış qiymətləndirmələrə əsaslanır.

Tam amortizasiya olunmuş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 5,875 min AZN (2015: 4,727 min AZN) təşkil edir.

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Lisenzialar	Kompüter proqramları	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2014-cü il	1,863	1,854	3,717
Daxilolmalar	247	16	263
31 dekabr 2015-ci il	2,110	1,870	3,980
Daxilolmalar	12	960	972
31 dekabr 2016-cı il	2,122	2,830	4,952
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2014-cü il	(218)	(524)	(742)
Amortizasiya xərci	(57)	(308)	(365)
31 dekabr 2015-ci il	(275)	(832)	(1,107)
Amortizasiya xərci	(75)	(338)	(413)
31 dekabr 2016-cı il	(350)	(1,170)	(1,520)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2014-cü il	1,645	1,330	2,975
31 dekabr 2015-ci il	1,835	1,038	2,873
31 dekabr 2016-cı il	1,772	1,660	3,432

11. Mülkiyyətə keçmiş əmlak

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə müvafiq olaraq 2,052 min AZN və 294 min AZN məbləğində mülkiyyətə keçmiş əmlak Bankın mülkiyyətə aldığı və satış üçün mövcud olan iki mənzildən ibarətdir. 31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə mülkiyyətə keçmiş əmlakın ədalətli dəyəri təxminən onun balans dəyərinə bərabər olmuşdur.

Daxili siyasətinə uyğun olaraq Bank mülkiyyətə aldığı əmlakı adi qaydada satmalıdır. Daxilolmalar qalan kreditlərin azaldılması və ya ödənilməsinə istifadə edilməlidir. Ümumiyyətlə, Bank biznes məqsədləri üçün yenidən mülkiyyətə aldığı əmlakdan istifadə etmir.

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

12. Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar

Dəyərsizləşmə üzrə digər ehtiyatların hərəketi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	Banklara verilmiş kreditlər	Verilmiş zəmanətlər	Cəmi
31 dekabr 2014	148	2,908	67	3,123
(Geri qaytarma)/xərc	(33)	2,937	280	3,184
Silinmələr	(115)	(5,845)	-	(5,960)
31 dekabr 2015	-	-	347	347
(Geri qaytarma)/xərc	-	-	1,172	1,172
Silinmələr	-	-	(1,519)	(1,519)
31 dekabr 2016	-	-	-	-

Aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat müvafiq aktivlərin balans dəyərlərindən çıxılır (Qeyd 6). Zəmanətlər və təəhhüdlər üçün ehtiyatlar digər öhdəliklərdə əks etdirilir (Qeyd 13).

13. Digər aktiv və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Digər maliyyə aktivləri		
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə hesablanmış alınacaq faiz	870	901
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	731	498
Hesablanmış alınacaq komissiyalar	86	-
	1,687	1,399
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Əmlak və avadanlıqların alınması üçün avans ödənişləri	2,796	4,962
Avans ödənişləri və digər debitor borcları	1,683	1,238
Təxirə salınmış xərclər	215	1,226
Digər	205	23
	4,899	7,449
Digər aktivlər	6,586	8,848
Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:		
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödenilməkdə olan məbləğlər	1,372	243
Hesablanmış xərclər	561	393
	1,933	636
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Digər ödeniləcək vergilər	267	-
Təxirə salınmış gəlir	133	181
Verilmiş zəmanətlər üçün ehtiyat	-	347
	400	528
Digər öhdəliklər	2,333	1,164

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

13. Digər aktiv və öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2016-cı il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə hesablanmış alınacaq faiz	Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	Hesablanmış alınacaq komissiyalar
Digər maliyyə aktivləri			
Yüksək reytingli	-	-	-
Standart reytingli	870	731	86
Qeyri-standart reytingli	-	-	-
Cəmi digər maliyyə aktivləri	870	731	86

31 dekabr 2015-ci il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə hesablanmış alınacaq faiz	Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	Hesablanmış alınacaq komissiyalar
Digər maliyyə aktivləri			
Yüksək reytingli	-	-	-
Standart reytingli	901	498	-
Qeyri-standart reytingli	-	-	-
Cəmi digər maliyyə aktivləri	901	498	-

14. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Cari hesablar	30,470	15,430
Müddətli depozitlər	87,125	115,085
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	117,595	130,515
Akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri (Qeyd 18)	2	6

31 dekabr 2016-cı il tarixinə müddətli depozitlər illik faiz dərəcəsi 0.1% - 18% (2015: 1% - 18%) olan və müddəti 2021-ci ildə (2015: 2020-ci ildə) başa çatan depozitlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə müştərilər qarşısında öhdəliklərin 54,559 min AZN-i və ya 46%-i (2015: 52,911 min AZN və ya 39%) on ən iri müştəridə cəmləşmişdir.

Müddətli depozitlərə 61,759 min AZN (2015: 73,794 min AZN) məbləğində fiziki şəxslərin depozitləri daxildir. Azərbaycanın Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Müddətli depozit əmanətçinin tələbi ilə vaxtından əvvəl ödənilərsə və müqavilə digər faiz dərəcəsinə nəzərdə tutmursa, bu depozit üzrə faiz tələb əsasında depozitlərə tətbiq edilən dərəcə ilə ödənilir.

“Expressbank” ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

14 Müştərilər qarşısında öhdəliklər (davamı)

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakı müştərilərlə hesablar daxildir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Fiziki şəxslər	70,356	83,424
Özəl müəssisələr	28,405	42,984
Dövlət və büdcə təşkilatları	18,331	3,995
Fərdi sahibkarlar	503	112
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	117,595	130,515

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	%	2015	%
Fiziki şəxslər	70,356	61	83,424	64
Sığorta	25,398	22	41,695	32
Energetika	17,896	15	3,849	3
Nəqliyyat	1,609	1	761	1
Ticarət və xidmət	210	-	117	-
Fərdi sahibkarlar	503	-	112	-
Tikinti	-	-	3	-
Digər	1,623	1	554	-
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	117,595	100	130,515	100

15. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Bankın kredit təşkilatları qarşısında öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Cari hesablar	1	1
Kredit təşkilatlarından alınmış kreditlər	16,045	40,807
Azərbaycan İpoteka Fondu qarşısında öhdəliklər	7,212	6,893
Müddətli depozitlər	-	-
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	23,258	47,701

31 dekabr 2016-cı il tarixinə kredit təşkilatlarından alınmış kreditlər iki rezident kommersion bankından (2015: iki rezident, iki qeyri-rezident kommersion bankından və bir qeyri-rezident maliyyə təşkilatından) götürülmüş cəmi 16,045 min AZN (2015: 40,807 min AZN) məbləğində, müddəti 1 iyun 2017 – 29 avqust 2017-ci ildə (2015: 9 fevral 2016 – 6 noyabr 2016) başa çatan və illik faiz dərəcəsi 8% (2015: 6.11 - 10%) olan kreditlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə Bankın Azərbaycan İpoteka Fondundan götürülmüş 7,212 min AZN (2015: 6,893 min AZN) məbləğində, müddəti 2016-cı ilin aprel ayında (2015: 2014-cü ilin noyabr ayında) başa çatan və illik faiz dərəcəsi 1%-4% olan (2015: illik 1%-4%) kreditləri olmuşdur.

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

16. Vergilər

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Cari vergi xərci	-	(494)
Təxirə salınmış vergi xərci – müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	(1,083)	(23)
Çıxılın: sair məcmu gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi	22	47
Gələcək dövrlərə keçirilmiş vergi zərərləri	1,413	
Mənfəət vergisi krediti/(xərci)	352	(470)

İl ərzində sair məcmu gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı təxirə salınmış vergi aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi	54	47
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi	(32)	-
Sair məcmu gəlirə aid edilmiş mənfəət vergisi	22	47

Azərbaycanda hüquqi şəxslər fərdi qaydada mənfəət vergisi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər. 2016 və 2015-ci illərdə müəssisələrə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% olmuşdur. Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsi ilə fərqlənir.

Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Vergidən əvvəl mənfəət	125	2,316
Yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	(25)	(463)
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(86)	(97)
Digər	(950)	90
Gələcək dövrlərə keçirilmiş vergi zərərləri	1,413	-
Mənfəət vergisi xərci	352	(470)

"Expressbank" ASC**31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər****16. Vergilər (davamı)**

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			2016
	2014	Maliyyə nəticələri haqqında hesabatda	Sair məcmu gəlirdə	2015	Maliyyə nəticələri haqqında hesabatda	Sair məcmu gəlirdə	
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>							
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti							
Banklara verilmiş kreditlər	-	-	-	-	-	-	-
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	-	-	-	-	-	32	32
Digər aktivlər	-	67	-	67	13	-	80
Əmlak və avadanlıqlar	(213)	60	47	(106)	210	(54)	50
Digər öhdəliklər	(126)	(319)	-	(445)	738	-	293
Gələcək dövrlərə keçirilmiş vergi zərərləri	-	-	-	-	1,413	-	1,413
Təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	(339)	(192)	47	(484)	2,374	(22)	1,868
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlərin vergi effekti							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	(14)	(6)	-	(20)	(11)	-	(31)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	(303)	59	-	(244)	(1,978)	-	(2,222)
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	(59)	99	-	40	(40)	-	-
Qeyri-maddi aktivlər	12	(30)	-	(18)	8	-	(10)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(364)	122	-	(242)	(2,021)	-	(2,263)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(703)	(70)	47	(726)	353	(22)	(395)

17. Kapital

22 iyul 2014-cü il tarixində Bankın səhmdarları 2013-cü ilin 10,127 min AZN məbləğində mənfəətini kapitalla yönəltmək qərarını vermişlər. Bunun nəticəsində nizamnamə kapitalı 112,317 min AZN-dən 122,444 min AZN-dək artırılmışdır.

Səhmdarların 13 oktyabr 2015-ci il tarixində keçirilmiş Ümumi İclasının qərarına uyğun olaraq, bölüşdürülməmiş mənfəətin kapitalla yönəldilməsi nəticəsində təsdiqlənmiş nizamnamə kapitalı 122,444 min AZN-dən 137,257 min AZN-dək 14,813 min AZN artırılmışdır. Bunun nəticəsində hər bir səhmin dəyəri 328.90 AZN-dən 368.69 AZN-dək artmışdır. 31 dekabr 2016-cı il tarixində buraxılmış və tam ödənilmiş adi səhmlərin sayı 372,282 (2015: 372,282) olmuşdur.

Səhmdarlar Bankın nizamnamə kapitalına qoyuluşlarını AZN ilə etmiş və dividend və hər hansı kapital ödənişlərini AZN ilə almaq hüququna malikdirlər.

Əmlak və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat

Əmlak və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat nəqliyyat vasitələrinin ədalətli dəyərində artmaları və əvvəllər kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artmaya aid olan azalmaları uçota almaq üçün istifadə edilir.

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzleşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfəətli təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqə tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarlı ilə əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqələri qəbul ediləcəkdir.

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının normativləri

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən normativlərə riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Bank aşağıdakı iki əmsal istisna olmaqla, bu əmsallara riayət etmişdir:

- Kredit tələblərinin təminatının bazar dəyəri bu kredit tələbinin məbləğinin 100 faizindən, daşınmaz əmlakla təmin olunmuş kreditlər üzrə isə girovun bazar dəyəri kreditin 150%-dən az olduğu halda bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə risklərin maksimum həddi bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmamalıdır, və
- Banka aidyyəti olan şəxslərə və onların adından hərəkət edən şəxslərə verilmiş kreditin maksimum məbləğinin cəmi bankın məcmu kapitalına nisbəti 20 faizdən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Bankın əmsalları 127.55% (2015: 131.7%) və 125.7% (2015: 130.98%) olmuşdur.

Bu uyğunsuzluqla bağlı Bank Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ilə həmin pozuntunun necə aradan qaldırılmasına dair tədbirlər planını müzakirə etmişdir. Həmin planda mövcud pozuntunun aradan qaldırılması və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının normativlərinə riayət edilməsi ilə bağlı tədbirlər öz əksini tapır.

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

31 dekabr tarixinə Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Kredit öhdəlikləri		
Verilmiş zəmanətlər	39,339	36,040
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə öhdəlikləri	30,748	11,196
Akkreditivlər	-	120
	70,087	47,356
Əməliyyat lizinqi üzrə öhdəliklər		
1 ilədək	2,646	1,710
1 ildən 5 ilədək	2,154	2,712
5 ildən çox	50	-
	4,850	4,422
Çıxılsın – Ehtiyatlar (Qeyd 12)	-	(347)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (girov çıxılmazdan əvvəl)	74,937	51,431
Çıxılsın – Akkreditivlər və zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri (Qeyd 14)	(2)	(6)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	74,935	51,425

31 dekabr 2016-cı il tarixinə verilmiş zəmanətlərə Bankın tikinti sahəsində layihələrin maliyyələşdirilməsi məqsədilə iki (2015: bir) iri müştərisinə verdiyi 35,775 min AZN (2015: 34,804 min AZN) məbləğində zəmanətlər daxildir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

19. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Zəmanətlər və akkreditivlər	1,267	1,408
Hesablaşma əməliyyatları	1,498	1,057
Plastik kart əməliyyatları	2,168	1,055
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	467	966
Digər	-	3
Haqq və komissiya gəliri	5,400	4,489
Plastik kart əməliyyatları	(1,232)	(819)
Hesablaşma əməliyyatları	(243)	(307)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(30)	(131)
Digər	(128)	(212)
Haqq və komissiya xərci	(1,633)	(1,469)
Xalis haqq və komissiya gəliri	3,767	3,020

20. İşçilər üzrə xərclər, ümumi və inzibati xərclər

İşçilər üzrə xərclər, ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Əmək haqqı və mükafatlar	(8,188)	(8,782)
Sosial sığorta xərcləri	(1,818)	(1,774)
Digər	(121)	(489)
İşçilər üzrə xərclər	(10,127)	(11,045)

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Binadan istifadə və icarə xərcləri	(2,602)	(2,748)
Proqram təminatı ilə bağlı xərclər	(1,190)	(631)
Mühafizə xidməti ilə bağlı xərclər	(746)	(734)
Rəhbərlik xərcləri	(642)	(695)
Mətbəə və ofis ləvazimatları üzrə xərclər	(585)	(227)
Marketinq və reklam xərcləri	(511)	(1,328)
Hüquq və məsləhət xidmətləri üzrə xərclər	(465)	(447)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(347)	(322)
Əmanətlərin sığortalanması haqqı	(331)	(243)
Digər xərclər	(196)	(244)
Nəqliyyat vasitələrinin istismarı xərcləri	(136)	(133)
Əməliyyat vergisi üzrə xərclər	(122)	(167)
Ezamiyyə və əlaqəli xərclər	(105)	(173)
Kommunal xərclər	(95)	(79)
Peniya və cərimələr	(87)	-
Üzvlük haqları	(14)	(18)
Hərrac ilə bağlı xərclər	(13)	-
Ümumi və inzibati xərclər	(8,187)	(8,189)

21. Risklərin idarə edilməsi

Giriş

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın möhkəmliyi və mənfəetliliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat risklərinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

İdarə Heyəti.

İdarə Heyəti risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Rəhbərlik.

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi ("APIK") Komitəsi.

APIK Bankın maliyyə idarəçiliyinin bütün aspektləri ilə bağlı strategiya və alətlərin işlənilməsi və tətbiqi üçün məsuliyyət daşıyır.

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabat sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal ediləməyən fəvqəladə hadisələr baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür. Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Müntəzəm olaraq fəaliyyət sahəsi və müştəri riskləri kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərin yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Bankın artan fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və fəaliyyət sahələrində konsentrasiyası nisbi həssaslığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir biznes tərəfdaşına risk reytingi verən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır. Kredit risklərini azaltmaq məqsədilə Bank fəal şəkildə girovdan istifadə edir.

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üçün kredit riskinin maksimal həcmi daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərle qeydə alınanda yuxarıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir. Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytinglərinə əsasən idarə olunur. Aktivlərin növləri üzrə kredit keyfiyyəti müvafiq qeydlərdə göstərilir.

Bank tərəfindən kreditlərlə bağlı aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

Yüksək reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan, maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən və nağd girovla təmin edilmiş biznes tərəfdaşları aid edilir.

Standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Qeyri-standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Bankın siyasəti kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və düzgün tətbiq etməkdir. Bu mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmələrini bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

"Expressbank" ASC

31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bankın maliyyə aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2016				2015			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26,852	14,076	885	41,813	14,938	2,916	396	18,250
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	696	-	-	696	544	-	-	544
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	217,207	-	-	217,207	277,193	-	-	277,193
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	867	-	-	867	1,025	-	-	1,025
Digər maliyyə aktivləri	1,428	-	259	1,687	1,156	4	239	1,399
	247,050	14,076	1,144	262,270	294,856	2,920	635	298,411
Öhdəliklər								
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	117,595	-	-	117,595	130,515	-	-	130,515
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	23,258	-	-	23,258	38,645	9,056	-	47,701
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,933	-	-	1,933	636	-	-	636
	142,786	-	-	142,786	169,796	9,056	-	178,852
Xalis aktivlər	104,264	14,076	1,144	19,484	125,060	(6,136)	635	119,559

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik minimal depozit bazası, likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Likvidliyin idarə edilməsi vasitələri və müvafiq hesabatlar Bankın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və Öhdəliklərin İdarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı növbə-növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də pul depoziti (məcburi ehtiyat) yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən əsas etibar ilə ayrıca olaraq, Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının təyin etdiyi 30% minimal likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr tarixinə bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2016 (%)	2015 (%)
Ani likvidlik əmsalı (bir gün ərzində alına və ya satıla bilən aktivlər/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	56	77

"Expressbank" ASC**31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər****21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)****Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili**

Aşağıdakı cədvəldə diskontlaşdırılmamış müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətləri üzrə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	54,203	42,070	26,851	–	123,124
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	261	16,966	8,593	8,593	34,413
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,351	–	–	–	1,351
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	55,815	59,036	35,444	8,593	158,888

31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətləri üzrə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	34,676	40,082	69,248	–	144,006
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	8,792	33,836	1,527	7,563	51,718
Digər maliyyə öhdəlikləri	636	–	–	–	636
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	44,104	73,918	70,775	7,563	196,360

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	Cəmi
2016	15,043	46,616	8,428	70,087
2015	11,310	22,453	13,593	47,356

Bank bütün şərti öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin öhdəlik müddəti tamamlanana qədər istifadə edilməsini gözləmir.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin və korporativ müştərilərin müddətli depozitləri də daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır (Qeyd 14).

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklərin qaytarılma və ya ödəmə müddətlərinə görə təhlili göstərilir.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016			2015		
	Bir il ərzində	Bir ildən artıq	Cəmi	Bir il ərzində	Bir ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	41,813	-	41,813	18,250	-	18,250
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	696	-	696	536	8	544
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	153,790	63,417	217,207	126,700	150,493	277,193
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	867	-	867	3	1,022	1,025
Əmlak və avadanlıqlar	-	13,055	13,055	-	11,968	11,968
Qeyri-maddi aktivlər	-	3,432	3,432	-	2,873	2,873
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	-	2,052	2,052	-	294	294
Cari mənfəət vergisi aktivləri	224	-	224	1,140	-	1,140
Digər aktivlər	6,586	-	6,586	6,938	1,910	8,848
Cəmi	203,976	81,956	285,932	153,567	168,568	322,135
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	94,760	22,835	117,595	70,240	60,275	130,515
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	16,060	7,198	23,258	40,934	6,767	47,701
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	395	-	395	-	726	726
Digər öhdəliklər	2,333	-	2,333	1,018	146	1,164
Cəmi	113,548	30,033	143,581	112,192	67,914	180,106
Xalis	90,428	51,923	142,351	41,375	100,654	142,029

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd eləməsi riskidir. Bankın əhəmiyyətli kapital, korporativ istiqraz və ya törəmə alətləri yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Komitəsi müntəzəm qaydada aktivlərin və öhdəliklərin faiz dərəcələri strukturunu ətraflı təhlil edərək, ümumi faiz dərəcəsi spredlərini nəzərdən keçirir. 31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Bankın dəyişən dərəcə ilə heç bir maliyyə aktivləri və ya öhdəliyi olmamışdır.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta məzənnələrində dəyişmələrə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Komitəsi valyuta riskinə AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilmiş əsasında açıq valyuta mövqeyini idarə etməklə nəzarət edir. Bu, Banka imkan verir ki, valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırsın. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə xəzinədarlıq Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Aşağıdakı cədvəldə Bankın 31 dekabr tarixinə ticarət üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri və ehtimal edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə iri risklərə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil valyutanın manata qarşı məzənnəsində məntiqi olaraq mümkün hərəkətin təsirini hesablayır, bu zaman mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda bütün digər göstəricilər dəyişməz qalır (valyuta məzənnələrinə həssas olan ticarət üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə görə). Kapitala olan təsir mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda olan təsirdən fərqlənmir. Cədvəldəki mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə potensial xalis artımı əks etdirir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətə təsir aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	2016		2015	
	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	+30%	-15%	+60%	-15%
Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	(433)	217	(2,504)	626

	2016		2015	
	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	+30%	-15%	+60%	-15%
Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	118	(59)	(38)	10

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alet ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Aşağıdakı cədvəldə dövri ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinin aid edildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2016-cı il tarixinə ədalətli dəyerdə ölçülmüş maliyyə alətlərinin təhlili verilmişdir:

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Müşahidə edilən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 2)	Müşahidə edilməyən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 3)	Cəmi
Min Azərbaycan manatı ilə					
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2016	867	-	-	867
Əmlak və avadanlıqlar – neqliyyat vasitələri	31 dekabr 2016	-	-	853	853
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2016	41,813	-	-	41,813
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2016	-	-	696	696
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	31 dekabr 2016	-	-	210,798	210,798
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	31 dekabr 2016	-	-	2,052	2,052
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2016	-	-	117,444	117,444
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2016	-	-	23,813	23,813

“Expressbank” ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə dövrü ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinin aid edildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ədalətli dəyərədə ölçülmüş maliyyə alətlərinin təhlili verilmişdir:

	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər				Cəmi
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Müşahidə edilən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 2)	Müşahidə edilməyən ilkin əhəmiyyətli məlumatlar (Səviyyə 3)	
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>					
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2015	1,025	-	-	1,025
Əmlak və avadanlıqlar – neqliyyat vasitələri	31 dekabr 2015	-	-	1,005	1,005
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2015	18,250	-	-	18,250
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2015	-	-	544	544
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	31 dekabr 2015	-	-	274,382	274,382
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	31 dekabr 2015	-	-	294	294
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015	-	-	130,515	130,515
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015	-	-	47,701	47,701

Ədalətli dəyərle əks etdirilməyən maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans və ədalətli dəyəri kateqoriyalar üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2016	Ədalətli dəyər 2016	Balans dəyəri 2015	Ədalətli dəyər 2015
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>				
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	41,813	41,813	18,250	18,250
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	696	696	544	544
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	217,207	210,798	277,193	274,382
Digər maliyyə aktivləri	1,687	1,687	1,399	1,399
Maliyyə öhdəlikləri				
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	117,595	117,444	130,515	132,533
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	23,258	23,813	47,701	47,701
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,933	1,933	636	636

22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle hələ qeydə alınmamış maliyyə alətləri üçün ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən metod və fərziyyələr aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərləri təxminən balans dəyərlərinə bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin tələb əsasında depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kotirovka edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin və ARMB və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin və digər maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və qalıq müddətləri olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələri istifadə etməklə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılması modeli ilə qiymətləndirilir.

23. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması

24 sayılı "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması" MHBS-yə uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli tərəf hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər. Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

23. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması (davamı)

İlin sonuna əlaqəli tərəflərlə emeliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	2016						2015								
	Sehm- darlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssis-sələr	Əsas idarəedici heyət	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi	Sehm- darlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssis-sələr	Əsas idarəedici heyət	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi	Sehm- darlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssis-sələr	Əsas idarəedici heyət	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi
1 yanvar tarixinə kreditlər, ümumi	21,629	134,003	934	12	156,578	3,918	71,682	676	12	76,288					
İl ərzində verilmiş kreditlər	2,324	19,232	240	4	21,800	9,551	54,164	332	10	64,057					
İl ərzində kredit ödəmələri	(3,300)	(44,364)	(610)	-	(48,274)	(510)	(25,121)	(123)	(10)	(25,764)					
Digər hərəkətlər	(5)	-	(100)	(12)	(117)	846	9,336	49	-	10,231					
Məzənnə fərqinə təsir	2,792	3,077	-	-	5,869	7,824	23,942	-	-	31,766					
31 dekabr tarixinə kreditlər, ümumi	23,440	111,948	464	4	135,856	21,629	134,003	934	12	156,578					
Çıxılın: 31 dekabr tarixinə dəyersizləşmə ehtiyatı	(55)	(880)	(7)	-	(942)	(217)	(1,340)	(21)	-	(1,578)					
31 dekabr tarixinə kreditlər, xalis	23,385	111,068	457	4	134,914	21,412	132,663	913	12	155,000					
1 yanvar tarixinə depozitlər	-	-	676	741	1,417	-	-	837	453	1,290					
İl ərzində alınmış depozitlər	6,078	-	64	83	6,225	-	-	858	1,030	1,888					
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	(2,517)	-	(133)	(605)	(3,255)	-	-	(1,440)	(1,056)	(2,496)					
Digər hərəkətlər	-	-	(163)	(199)	(362)	-	-	(53)	-	(53)					
Məzənnə fərqinə təsir	314	-	35	29	378	-	-	474	314	788					
31 dekabr tarixinə depozitlər	3,875	-	479	49	4,403	-	-	676	741	1,417					
31 dekabr tarixinə cari kreditlər	34	1,187	37	16	1,274	196	163	68	46	473					
Təəhhüdlər və verilmiş zəmanətlər	2,568	56,606	23	3	59,200	201	36,085	388	-	36,674					

"Expressbank" ASC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

23. Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə gəlir və xərclər aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il				31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il					
	Səhm-darlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi	Səhm-darlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>										
Kreditlər üzrə faiz gəliri	2,324	12,645	81	-	15,050	1,336	12,936	93	2	14,367
Kreditin dəyersizləşməsi (xərci)/gəliri	162	460	14	-	636	(195)	(1,167)	(9)	-	(1,371)
Depozitlər üzrə faiz xərci	(140)	-	(27)	(33)	(200)	-	-	(132)	(47)	(179)
Haqq və komissiya gəliri	13	1,261	5	-	1,279	213	3,011	3	1	3,228
Digər əməliyyat xərcləri	50	2,849	-	-	2,899	7,757	22,862	(483)	(324)	29,812

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə ödənilməmiş kreditlərə Bank ilə əlaqəli olan üç tərəfə müvafiq olaraq verilmiş 133,291 min AZN və 153,550 min AZN məbləğində kreditlər daxildir. Bankın öz fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyəti əlaqəli tərəflərin bu kreditləri müvafiq qaydada qaytarılmasından asılıdır. Bankın apardığı təhlilə, səhmdarlar və əlaqəli tərəflərlə müzakirələrə və 2016-cı il ərzində kredit ödənişlərinə (Qeyd 25) əsaslanaraq rəhbərlik hesab edir ki, kreditlər müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq qaytarılacaq.

2015-ci il ərzində Bank ümumi nəzarət altında olan müəssisələrə əsas vəsaitlərin alınması üçün cəmi 856 min AZN (2015: 2,211 min AZN) məbləğində avans ödənişləri etmişdir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Bankın 4 nəfər ilə təmsil olunan əsas idarəedici heyətinə ödənişlər aşağıda təqdim edilir:

	2016	2015
<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>		
Əmək haqqı və digər ödənişlər	288	374
Sosial sığorta ödənişləri	63	82
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər	351	456

24. Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərini maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının müəyyən etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın Baş İcraçı Direktoru və Baş Mühəsibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının tələblərinə əsasən banklar və ya bank qrupu: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 50,000 min AZN (2015: 50,000 min AZN) həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("cəmi kapital adekvatlığı əmsalı") minimum 10% (2015: 10%) və ya daha yuxarı saxlamalı və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalı") minimum 5% (2015: 5%) və ya daha yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2016-cı il ərzində Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Bankın kapitalın adekvatlığı əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
1-ci dərəcəli kapital	134,534	134,437
2-ci dərəcəli kapital	3,435	3,920
Cəmi kapital	137,969	138,357
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	278,367	325,426
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	35%	41%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	48%	43%

25. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

23-cü Qeyddə göstəriləndiyi kimi 31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Bankın əlaqəli tərəflərə verilmiş əhəmiyyətli kredit borcu olmuşdur. 31 mart 2017-ci il tarixinə qədər borcalanlar 24,767 min AZN məbləğində ödəniş etmişdir ki, bu da il üzrə razılaşdırılmış ödəniş cədvəlinin təxminən 30%-ni təşkil edir.

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Bank illik gəlirliyi 5% təşkil edən SOCAR istiqrazlarına 3,500 min ABŞ dolları məbləğində investisiya qoymuşdur.